

Umjetnost i bol u zdravstvenoj njezi: što kada ne postavimo vlastite granice u poučavanju?

Monika Lovrek Seničić^{1,2}, Ivana Horvat¹, Marica Jerleković³

¹ Škola za medicinske sestre Vinogradska

² Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

³ Klinički bolnički centar „Sestre milosrdnice“

Primljeno / Received August 23rd 2024;

Prihvaćeno / Accepted September 9th 2024;

Autor za korespondenciju/Corresponding author: Marica Jerleković, mag.med.techn., Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice, Vinogradska cesta 29, 10 000 Zagreb, e-mail: marica.jerlekovic@kbcsm.hr

Petu godinu zaredom učenici Škole za medicinske sestre Vinogradska aktivno su sudjelovali u kampanji „Zaustavimo bol“ u kojoj su tijekom cijele godine proučavali različite aspekte boli, polazili radionice i predavanja o boli te aktivno sudjelovali u različitim zadacima prilikom evaluacije Kampanje.

Kampanja „Zaustavimo bol“ (*engl. Stop the pain*) započeta je 17. listopada 2017. godine. Kampanju je pokrenulo Povjerenstvo za menadžment boli Hrvatskog društva medicinskih sestara anestezije, reanimacije, intenzivne skrbi i transfuzije pod vodstvom Marice Jerleković, mag. med. techn. Cilj je kampanje senzibilizirati širu javnost, ali i zdravstvene djelatnike za problematiku boli te ih upoznati s mogućnostima njezina što kvalitetnijeg liječenja sa što manje nuspojava kroz razne javnozdravstvene akcije.

Na poziv kolegice Marice Jerleković, mag. med. techn., učenici Škole za medicinske sestre Vinogradska odazvali su se 19. listopada 2019. godine na javnozdravstvenu akciju koja se provodila na Trgu Petra Preradovića u Zagrebu gdje su uz pomoć iskusnih medicinskih sestara i tehničara u liječenju boli te nastavnica Ivane Horvat i Monike Lovrek Seničić educirali građane grada Zagreba na koje sve načine mogu liječiti bol i komu se obratiti za pomoć. Provođeci javnozdravstvenu akciju, došlo se do zaključka da bi i sami učenici trebali usvojiti određena znanja i vještine povezane s razumijevanjem, prepoznavanjem, procjenom i liječenjem boli, nakon čega su dogovorene edukativne radionice za učenike. U provođenje edukativnih radionica uključili su se i Kristian Civka, mag. med. techn., te Ana Mutić, mag. med. techn. Prilikom rasprave o kriteriju uključenja učenika, dogovoreno je da je edukativna radionica primjerena za učenike petih razreda koji su već prošli većinu bolničkih odjela i najviše nastavnih sati zdravstvene njege te su se susretali s liječenjem ili neliječenjem boli, a putem raznih nastavnih predmeta usvojili su osnovna znanja o boli. Predavanja na radionicama obuhvaćaju objašnjavanje patofiziologije boli, informacije i rasprave o ljestvicama za procjenu boli te demonstraciju njihove upotrebe. Osim toga, učenici tijekom radionica spoznaju i sociološki i osobni utjecaj na doživljaj boli kod pacijenata te medikamentozne i nemedikamentozne načine liječenja boli. Postavljeni su ishodi koji

se žele postići radionicama i predavanjima, stoga bi učenici mogli objasniti uzroke nastanka boli, razlikovati ljestvice za procjenu boli, demonstrirati procjenu boli, objasniti načine liječenja boli, razviti empatiju prema osobama koje pate od kronične boli, te razviti socijalne i komunikacijske vještine.

Da radionice ne bi bile same sebi svrhom, učenici tijekom godine sudjeluju u javnozdravstvenim akcijama, a svaka godina završava posebnim zadatkom koji često od učenika zahtijeva kreativnost i posjedovanje digitalnih vještina. Tako su na kraju prve godine sudjelovanja u kampanji učenici dobili zadatak izrade plakata na kojemu je bilo potrebno prikazati vlastite asocijacije na bol. Plakati su prikazani na izložbi za sljedeći Svjetski dan borbe protiv boli. Sljedeće školske godine, 2020./2021., učenici su ispunili ulaznu i izlaznu anketu u kojoj su pokazali znanje o boli te očekivanja i vlastito zadovoljstvo samim radionicama. Nakon izuzetno pozitivnih povratnih informacija, edukativne radionice nastavljene su kod svih sljedećih generacija petih razreda. S ciljem poticanja učenika da šire perspektivu, školske godine 2022./23. učenici su dobili zadatak u kojem su trebali povezati umjetnost i bol, odnosno, pronaći i prepoznati prikaze različitih vrsta boli u umjetnosti. Pritom se učenike nije ograničavalo na jednu granu umjetnosti, pa su učenici pronalazili bol u pjesmama, likovnoj umjetnosti, fotografijama, poeziji, knjigama, skulpturama, pričama i slično. Važno je napomenuti da ne postoji jedan ispravan način koji je bio nametnut učenicima u interpretiranju boli u umjetnosti. Učenici su bili potaknuti da promišljaju o tome što vide i da izraze svoje vlastito razumijevanje umjetničkog djela. Proučili su djelo u kojem su prepoznali bol, a zatim pretraživali autorov život kako bi bol prikazanu u djelu povezali s uzrokom boli u autorovu životu. Promatranje boli u umjetnosti ovisilo je prije svega o individualnim iskustvima učenika, njihovoj percepciji i promatranju konteksta umjetničkog djela, a zatim i znanju usvojenom tijekom radionica. Sve navedeno učenici su prikazali i objasnili na plakatima u digitalnom obliku koji su prikazani na izložbi u Općoj bolnici „Dr. Tomislav Bardek“ Koprivnica i u Školi za medicinske sestre Vinogradska povodom Svjetskog dana borbe protiv boli. Jedna od najčešćih asocijacija i zaključaka prikazanih na plakatima učenika jest empatija jer su se učeni-

ci poistovjetili s likom koji pati u umjetničkom djelu. Bol u umjetnosti potaknula je učenike da razmišljaju o uzrocima i posljedicama patnje, da promisle o tome kako se oni sami nose s bolom i što sve pacijenti prolaze kad se moraju nositi s netretiranim bolom. Zadatak je potaknuo kreativnost kod nekih učenika koji su i sami bili inspirirani te su svoje emocije i iskustva iskazali kroz umjetnost pisanjem stihova i pjesama.

Suradnja u kampanji nastavljena je i školske godine 2023./2024. u kojoj su učenici dobili zadatak izrade edukativnih letaka o boli za sve dobne skupine, kao i izrade križaljki sa stručnim pojmovima. Ovakav neformalan način poučavanja putem kampanje „Zaustavimo bol” pokazao se kao uspješan način prenošenja znanja o boli na buduće medicinske sestre i medicinske tehničare.